
POROČILO O UDELEŽBI NA DRUGEM KONGRESU EVROPSKIH ETNOGRAFSKIH MUZEJEV V BUKAREŠTI OD 17. DO 19. MAJA 1996

457

Od 17. do 19. maja 1996 je v Bukarešti potekal drugi kongres evropske mreže etnografskih muzejev (NET), katerega se je udeležilo 175 strokovnjakov, ki so zaposleni v etnografskih muzejih v sedemindvajsetih evropskih deželah. Iz Slovenije smo se kongresa udeležili trije etnologi - muzealci: Tanja Roženberger Šega iz Muzeja novejše zgodovine iz Celja ter Irena Keršič in Ralf Čeplak iz Slovenskega etnografskega muzeja.

Organizacijo kongresa je prevzel Village Museum iz Bukarešte, z direktorjem Ionom Godeaom na čelu. Družabni del kongresa z različnimi vzporednimi prireditvami je potekal v omenjenem muzeju, strokovni del pa v ogromni marmornati parlamentarni palači, ki jo je za časa svojega vladanja dal zgraditi romunski voditelj Ciuaucescu.

Referati so bili razdeljeni na šest različnih vsebinskih sklopov oz. okroglih miz, ki so potekale vzporedno. Tako smo 17. maja lahko sledili prvim trem temam:

Okrogla miza št. 1

- Kakšen je "idealni profil" za delovno mesto kustosa etnologa v muzeju?

Okrogla miza št. 2

- Restavracija, konservacija in analiza predmetov

Okrogla miza št. 3

- Oblike sodelovanja, izmenjave razstav - pod kakšnimi pogoji?

V sklopu prve okrogle mize je tekla beseda predvsem o izobraževanju etnologov - muzealcev. Poudarili so, da je poleg osnovne izobrazbe nujno tudi dodatno izobraževanje predvsem na področju muzeologije, ki je v primerjavi z etnologijo relativno mlada veda. Voditelj te okrogle mize gospod Tiberiu Graur, direktor Etnografskega muzeja iz Transilvanije, je poudaril, da tradicionalna kultura dobiva v obdobju združevanja vedno večjo vlogo. Zato je danes treba gledati nanjo drugače, kot so nanjo gledali v času nastajanja etnografskih muzejev, pa tudi "logos" danes pomeni nekaj drugega, kot je pomenil v 19. stoletju. Referati druge skupine so predstavili nekatere stare preizkušene tehnike restavriranja in konserviranja predmetov, kakor tudi najnovejše metode (npr. gas chromatography). Gostitelji kongresa so nameravali udeležencem predstaviti nov restavratorski center, ki ga gradijo v sklopu Muzeja na prostem (Village Museum), žal pa se je izgradnja zavlekla zaradi pomanjkanja sredstev. Kot so nam povedali, bo to restavratorski center

za celotno Romunijo, ki bo imel 7000 m² laboratorijev, ki bodo opremljeni z najnovejšo tehnologijo. Posebej se bodo specializirali za restavriranje orientalskih preprog, ne le domačih, tudi tujih, iz vse Evrope.

V sklopu tretje okrogle mize velja omeniti referat dr. Klause Beitla, dolgoletnega direktorja dunajskega etnografskega muzeja, z naslovom Das Ethnographische Museum Schloss Kittsee (Avstrija), 20 Jahre Ausstellungskoooperation mit Landern Ost und Sudosteuropas, Erfahrungen und Perspektiven fur das "Netzwerk der europeischen Volkskundemuseen".

Izpostavljeno je bilo vprašanje, kakšno naj bo sodelovanje, ali z izmenjavami razstav, z izmenjavami strokovnjakov, s skupnimi aplikativnimi projekti, s stikti preko Interneta, izmenjavami CD-ROMov, z video in multimedijskimi izdelki. Do sedaj je bila realizirana že marsikatera od navedenih opcij, željeno pa je, da bi bilo tega sodelovanja še več. Posebej je bilo poudarjeno odpiranje navzven, preko nacionalnih meja, da bi se čimbolje spoznali in da bomo tudi etnografski muzeji prispevali svoj delež proti naraščajočemu rasizmu in ksenofobiji, ki se nevarno razrašča po svetu.

Arhitekt Petar Namičev iz Makedonije je v svojem referatu podal teoretični koncept kriterijev pri mednarodnih gostovanjih razstav.

18. maja je delo potekalo v preostalih treh delovnih skupinah:

Okrogla miza št. 4

- Etnografski muzeji in etnične manjšine

Pri tej okrogli mizi je tekla beseda o dokumentiranju in predstavljanju etničnih manjšin v etnografskih muzejih. Med številnimi referati na to temo naj omeniva odmeven prispevek etnologinje Vesne Marjanović (Jugoslavija) o manjšinah v Vojvodini ter njihovi dokumentaciji in prezentaciji ter raziskavah, ki potekajo v Muzeju Vojvodine v Novem Sadu.

Okrogla miza št. 5

- Odnosi med specialisti iz etnografskih muzejev ter entuziasti zunaj muzejev

Referati pete okrogle mize so predstavili različne oblike sodelovanja med etnografskimi muzeji in t.i. zunanji sodelovci oz. društvi.

Kolegica Jasna Paličková iz Brna je predstavila sodelovanje njihovega muzeja s turizmom. Prirejajo folkloristične nastope, na katerih kmetje lahko prodajajo svoje pridelke in izdelke. Poudarila je, da pri njih sodelujejo amaterske in profesionalne organizacije na nivoju krajevnih skupnosti, in sicer na način, da publika to sodelovanje tudi občuti.

Gospa Aurelia Cosma iz Muzeja na prostem (Village Museum) v Bukarešti je poudarila, da je etnološka dediščina pri njih še zelo živa, zato v muzej poleti povabijo različne obrtne mojstre, ki skupaj z muzejsko pedagoško službo organizirajo razne poletne šole. To delajo predvsem z namenom vzgajati mlade, da imajo pravilen odnos do dediščine. Poletne šole prirejajo tudi izven muzeja. Muzej ima tudi tesne stike s študenti arhitekture, tekstilne fakultete in z drugimi, ki v muzeju dopolnjujejo svoje teoretično znanje. Sodelujejo tudi s specialisti, ki se ukvarjajo z množično kulturo, s TV, radiom

itd., da preko teh medijev sežejo do ljudi, ki sicer ne pridejo v muzej.

Predstavniki muzeja na prostem iz Sibiu, Romunija je predstavil sodelovanje njihovega muzeja z entuziasti in s prijatelji muzeja. Njihov muzej organizira mrežo izdelovalcev različnih tradicionalnih obrtnih izdelkov; organizira tudi njihovo prodajo. Razvili so mednarodno trgovino izdelkov domače obrti. Največji kupci so Američani. S tem so dosegli dvoje: iz odročnih krajev se ljudje ne izseljujejo več, hkrati pa ohranjajo tudi kulturno krajino z arhitekturno dediščino, ki obljudena ne propada.

Muzej organizira tudi t. im. Akademijo tradicionalnih umetnosti. Povedati je treba, da je bila v diskusiji ta formulacija kritizirana, ker gre pri njej za nepotreben akademizem, ki je v nasprotju z ljudsko umetnostjo oziroma s tradicionalnimi obrtni. Ko udeleženci zaključijo Akademijo, dobijo diplomu in naziv "umetnik". Kljub določenim pomislekom in nekoliko nerodni formulaciji same institucije, je ta način dela s prebivalci podeželja zanimiv; organizatorji te institucije so poudarili, da se ljudje radi vpisujejo na Akademijo, saj je njihovo delo pomembno za ohranjanje tradicionalnih znanj. Predvsem pa jim tako osvojena znanja omogočajo eksistenco.

Okrogla miza št. 6

- Muzeološka dokumentacija

Poglaviten del šeste delovne skupine je bil posvečen predstavitvi multimedijskega projekta Muzeja na prostem (Village Museum), ki je izšel tik pred konferenco na CD-ROMu. CD-ROM je tri leta pripravljalo kar petdeset različnih strokovnjakov.

Grška predstavica, gospa Penelopa Theologi Gouti, je predstavila delo ICOM-ovega komiteja CIDOC za področje dokumentiranja etnoloških muzejskih predmetov. Z veseljem smo ugotovili, da so nam omenjene kategorije dokumentiranja muzejskega predmeta že dodobra znane.

Gospod David Meili, direktor Švicarskega dokumentarnega centra, je predstavil svoje delo ter vključevanje švicarskih muzejev in galerij v omrežje Internet.

V sklopu konference so organizatorji pripravili tudi dve občasni razstavi, in sicer: 60 let Muzeja na prostem (Village Museum, ki je ravno 18. maja praznoval svojo 60-letnico) in razstavo Od tradicionalne noše do sodobne mode. Slednja je na klasičen muzeološki način (postavitev z lutkami) predstavila raznolikost in pisanost noše v Romuniji. Hkrati so organizatorji predstavili nošo evropskih dežel z ilustrativnim gradivom iz literature, a žal zelo površno, z napačnimi podnapisi, tako je pod nošo s Kranjske pisalo Bulgaria, pod Škedenjko iz okolice Trsta Slovakia itd. Popestritev razstave je bila modna revija, ki je predstavila sodobna modna oblačila s pridihom tradicije.

Družabni del srečanja je potekal v Muzeju na prostem. Tu smo si poleg muzeja samega ogledali tudi nastope različnih folklornih skupin.

Leta 1936 ustanovljeni Muzej na prostem (Village Museum) se razprostira na 15 hektarjih mestnega parka v samem središču Bukarešte. Muzej zaposluje 216 ljudi (strokovnjaki in drugo osebje) ter obsega 50 hiš z gospodarskimi poslopji, oz. 298 različnih spomenikov ruralne arhitekture, prenešenih iz celotnega območja Romunije (Moldavija, Transilvanija, Oltenia, Banat, Dobrudja).

Delo v muzeju poteka v različnih sekcijah, kot so:

raziskovalna sekcija, sekcija za stalne postavitve, sekcija za pripravo katalogov,

dokumentacija, marketing, občasne razstave, konservacija in restavracija in sekcija za stike z javnostjo.

Direktor muzeja Ioan Godea se je rad pohvalil, da je Muzej na prostem ena izmed najpomembnejših institucij v Evropi na področju muzeologije. Najino osebno spoznanje, ki so ga potrdili tudi nekateri drugi kolegi, pa je, da je njihov muzej popolnoma tipičen in tradicionalen muzej na prostem, ki ni prerasel romantičnega pristopa 19. stoletja.

V nedeljo, 19. maja, smo konferenco strnili z ekskurzijo. Pot nas je vodila na Karpate. V kraju Sinaia smo si ogledali preurejen in obnovljen pred dvema letoma odprt grad z bogato zbirko orožja. Nato smo se ustavili v mestu Brasov, ki zelo spominja na nekatera naša mesta (npr. na Celje), saj so to območje v času kolonizacije poselili Nemci. Tu smo si ogledali katedralo ter manjši etnološki muzej. V kraju Bran smo obiskali manjši muzej na prostem ter srednjeveški grad znan po legendi o grofu Drakuli.

460

Na dan odhoda iz Romunije pa smo si v lastnem aranžmaju v Bukarešti ogledali še "Muzej romunskega kmeta", ki je dobitnik evropske nagrade za muzej leta 1996. Muzej fascinira s svojim svežim in svobodnim muzeološkim pristopom ter s svojo preprostostjo. Bogato gradivo je razstavljeno v kontekstu različnih tematskih instalacij, ki poskušajo prikazati karakter romunskega kmeta. Oprema je skromna, primarna in brez kakršnihkoli sodobnih tehničnih pripomočkov. Moti pa odnos do muzealij, zlasti do tekstila, ki je dobesedno z žebli pribit na stene.

Druga evropska konferenca etnoloških muzejev v Bukarešti je prinesla sicer veliko zanimivega, vendar na žalost nič povsem novega in revolucionarnega. Glede izbranih tem konference bi poudarili predvsem okroglo mizo o manjšinah oz. etničnih skupinah, saj se morda premalo zavedamo pomembnosti te teme. Še posebno je slednja aktualna v muzejih, ki so locirani blizu meja. Mnogo prispevkov pa je le potrdilo našo usmeritev in način dela ter nam dokazalo, da smo na pravi poti in da prav nič ne zaostajamo. Teatralni promociji CD-ROMa Muzeja na prostem ob bok naj povemo, da so tudi v slovenskih etnoloških krogih v pripravi trije CD-ROMi in sicer Maske na Slovenskem, Velika planina in Historična demografija velenjskih družin.

Omenili bi še skorajda neverjetno spoznanje, da nihče izmed organizatorjev kongresa ni niti omenil Muzeja romunskega kmeta, kaj šele to, da je bil nominiran za evropsko muzejsko nagrado in jo je ravno v toku konference tudi prejel. Slednje prav gotovo veliko pove o samih razmerah na področju muzealstva v Bukarešti, če ne tudi širše.

Tanja Roženberger Šega in Irena Keršič